

Instruktion
för
Ångfinkeldare

vid
Sveriges Enskilda Järnvägar

(Åfki)

utarbetad av

Svenska Järnvägsföreningen
år 1919.

KARLSHAMN 1921
Aktiebolaget E. G. Johanssons Boktryckeri

Instruktion

för

Ångfinkeldare

vid

Sveriges Enskilda Järnvägar

(Åfki)

utarbetad av

Svenska Järnvägsföreningen

år 1919.

KARLSHAMN 1921

Aktiebolaget E. G. Johanssons Boktryckeri

Denna instruktion skall tilldelas

lokomotivmästare, lokomotivförman, lokomotivpersonal, ångfinkeldare, lokomotivputsare, vagnsynare och vagnsmörjare.

INNEHÅLL.

I. Allmänna bestämmelser.

	Sid.
§ 1. Närmaste förman	5
§ 2. Befäl	5
§ 3. Kännedom om reglementen m. m. . .	5
§ 4. Insikter	5
§ 5. Bestämmelser om tjänstgöringen . .	5
§ 6. Anteckningsbok	6
§ 7. Plats under tjänstgöring	6
§ 8. Förbud mot medförande av varor m. m.	6
§ 9. Hänvändelse till lokpersonal	6

II. Särskilda bestämmelser.

A. Ångfinkas skötsel.

§ 10. Övertagande av ångfinka	6
§ 11. Skötsel av armatur	7
§ 12. Skötsel och eldning av panna	8
§ 13. Vattenstånd	8
§ 14. Ångfinkas användning	9
§ 15. Kol- och vattentagning	9
§ 16. Avlämnande av ångfinka	9
§ 17. Slaggning	10
§ 18. Avställande av ångfinka	10

B. Värmeledningens skötsel.

§ 19. Tillsyn av ledningar i tågsätt	11
§ 20. Pådraging av ånga	11
§ 21. Förvärmning av tågsätt	11
§ 22. Uppvärmning i tåg	12
§ 23. Inställning av slutkran	12
§ 24. Avtappning av vatten ur rörledning	12
§ 25. Åtgärder vid slangbrott	13
§ 26. Frånkoppling av vagnar	13

III. Övriga åligganden.

§ 27. Tjänst som bromsare	13
§ 28. Tjänst som vagnsmörjare	13
§ 29. Tjänstgöring i ångfinkas godsrum	14
§ 30. Tågsätts putsning	14
Bilaga I	14

I. Allmänna bestämmelser.

§ 1.

Ångfinkeldares närmaste förman är lokomotivmästaren eller den befattningshavare föreståndaren för maskinavdelningen därtill förordnar.

Närmaste förman.

§ 2.

Ångfinkeldare skall åtlyda de order, som givas,

Befäl.

under tågtjänst:

av konduktör,

under stationstjänst:

av stationsföreståndare angående ordning å station eller ändring i tjänstgöringen och av vagnsynare, då sådan finnes, vid tjänstgöring inom verkstadsområde: av verkstadsbefäl.

§ 3.

Ångfinkeldare skall tilldelas de i bilaga I uppräknade reglementen m. m. och noga känna innehållet av desamma.

Kännedom om reglementen m. m.

§ 4.

1. Ångfinkeldare skall vara kunnig i allt, som rör ångfinkas skötsel, ändamålet med ångfinkas särskilda delar samt äga kännedom om, huru felaktigheter å densamma upptäckas och avhjälpas.

Insikter.

2. Han skall dessutom äga kännedom om de stationer, där bränsle och vatten kunna erhållas.

§ 5.

1. Ångfinkeldares tjänstgöring bestämmes genom turlista, som anslås å hemstationen å därför avsedd plats, eller genom särskild order.

Bestämmelser om tjänstgöringen.

2. Ångfinkeldare skall under tjänstgöring vara försedd med gällande tjänstgöringstidtabell.

§ 6.

*Antecknings-
bok.*

Ångfinkeldare skall tilldelas och i tjänst medföra anteckningsbok, i vilken för varje dag införes fullgjord tjänstgöring. I densamma antecknas snarast möjligt efter iakttagelse inträffad olyckshändelse, missöde eller skada å ångfinka, och skola dessa anteckningar ligga till grund för eventuell rapport till vederbörande befäl. Iakttagna bristfälligheter å ångfinka eller inventarier antecknas jämväl för att anmälas vid återkomst till hemstation.

§ 7.

*Plats under
tjänstgöring.*

Ångfinkeldare skall under tjänstgöring uppehålla sig i eller invid ångfinkan, såvida ej tjänstegöromål påkalla hans närvaro på annat håll i eller intill tågsättet.

§ 8.

*Förbud mot
medförande
av varor
m. m.*

Det är ångfinkeldare förbjudet att för annan persons räkning medföra försändelser av vad slag det vara må. ävensom att för egen räkning medföra varor, förnödenheter eller annat, som icke är avsett för ångfinkeldarens eget behov under tjänstgöringsturen. Ej heller får obehörig person lämnas tillträde till ångfinka.

§ 9.

*Hänvändelse
till lokper-
sonal.*

Ångfinkeldare äger under tågtjänst, vid behov av hjälp för tillfällig reparation eller råd angående skötsel av ångfinka, hänvända sig till lokpersonalen för erhållande av hjälp eller anvisningar.

II. Särskilda bestämmelser.*A. Ångfinkas skötsel.*

§ 10.

*Övertagande
av ångfinka.*

1. Ångfinkeldare skall vid övertagande av ångfinka tillse, att tillräckligt förråd med bränsle

och vatten finnes samt, om detta ej är fallet, ombesörja förrådens fyllande.

2. Om ångfinka omedelbart förut varit använd, skall övertagande eldaren särskilt förfråga sig hos den avlämnande, huruvida någon bristfällighet eventuellt förefinnes å ångfinkan eller värmeledningen, varpå eldarna gemensamt skola övertyga sig om, att tillräckligt med vatten finnes i pannan, att vattenståndet i glaströret ej missvisar, att provkranar tjänstgöra samt att behöfliga redskap, främst kolskyffel och reservslangar, äro i gott skick.

3. Påträffade felaktigheter skola av övertagande eldare antecknas samt anmälas. Är felet av den beskaffenhet, att detsamma kan medföra risk för behörig uppvärmning av tågsättet, skall förhållandet anmälas för tågchefhavaren.

§ 11.

1. Ångfinkeldare skall jämföra, att manometer å panna och värmeledning visa lika, vilket sker genom att stänga båda kikarna till finkans värmeledning och pådraga ånga för fullt. Visa manometrarna då olika tryck, förefinnes fel, som genast skall anmälas.

*Skötsel av
armatur.*

2. Undersökning av att vattenståndet ej missvisar sker genom att avstänga nedre kranen mellan pannan och glaströret, avtappa i glaströret stående vatten samt åter öppna förut stängd kran. Stiger vattnet då i glaströret till samma höjd som förut, funktionerar detta som sig bör.

3. Övrig armatur å ångpanna eller till densamma hörande tillbehör skola alltid hållas i fullt tjänstbart skick. Säkerhetsventiler få ej ytterligare belastas eller ändras, sedan de av maskinbefälet inreglerats. Iakttages att avblåsning genom säkerhetsventilerna ej sker vid högsta tillåtna tryck eller tidigare, skall förhållan-

det genast anmälas. Manometrar för tryck i pannan och värmeledning skola vara å visartavlan försedda med rött streck vid högsta tillåtna tryck.

§ 12.

*Skötsel och
eldning av
panna.*

1. Före påeldning av ångpanna tillses, att tillräckligt med vatten finnes i pannan genom att öppna övre provkranen. Utrinner vid dess öppnande ej vatten, skall, innan påeldning får äga rum, vatten inmatas medels handpumpen tills så sker.

2. Likaledes skall efterses, att eldstad, tuber, askrum och rostsats äro väl rengjorda, samt att rosterna ligga väl. Märkes fuktighet på eldstadens innerväggar, skall undersökas, varifrån denna härleder sig. Är pannan otät, anmäles förhållandet omedelbart.

3. Vid eldning iakttages,
att eldning sker jämnt, och bränslet väl sprides så, att ett jämntjockt lager hålles å rosten,
att bränsle i ringa mängd påføres för varje gång,
att kolen före eldningen sönderslås till lämplig storlek,
att eldstadsluckan vid eldning så kort tid som möjligt hålles öppen.

4. Förbränningen i eldstaden bör vara så fullständig som möjligt, och regleras draget genom askluckan, eldstadsluckan eller dess dragventil. Svart tjock rök tyder på ofullkomlig förbränning, eller att för mycket bränsle på en gång inskyfflats, och skall detta undvikas.

§ 13.

Vattenstånd: Sjunker vattenståndet så lågt, att vatten ej synes i vattenståndsglaset, föreligger fara för torrkokning, varför vatten ej får inmatas, och ej heller ångtrycket hastigt minskas genom att

hastigt utsläppa ångan. Säkerhetsventilerna få ej vidröras, vare sig de avblåsa ånga eller ej. Fyren hoprakas och släckes helt eller delvis med vatten eller snö; först då manometern visar högst $\frac{1}{2}$ kg. tryck, och någon läckning hos pannan ej kan förmärkas, får vatten inmatas med handpumpen, där sådan finnes, eller i annat fall sedan ångtrycket fullständigt nedgått, intagas medels slang eller på annat sätt.

§ 14.

Vid uppvärmning med ångfinka iakttages, *Ångfinkas användning.*
att ångtrycket i pannan hålles så jämnt som möjligt vid högsta tillåtna.

att avblåsning genom säkerhetsventilerna undvikas,

att vattenståndet hålles jämnt och aldrig understiger det å pannan anbrakta lägsta vattenmärket,

att pådragning av ånga till ledningen sker långsamt till förebyggande av skada å slangar m. m.,

att trycket å ledningar ej hålles högre än högsta tillåtna.

§ 15.

Kol- och vattentagning skall med största skyndsamhet ske å därför anvisade stationer, och *Kol- och vattentagning.*
skall för varje gång fulla förråd intagas. Skall ångfinka överlämnas till annan ångfinkeldare, är den avlämnande ansvarig för, att förråden intagits i den utsträckning, att de räcka, till dess ny intagning kan ske.

§ 16.

Vid personalombyte å ångfinka får ångfinkeldare ej lämna sin post, såvida ej tillstånd därtill lämnats av vederbörande befäl, förr än övertagande eldare jämlikt § 10 mottagit finkan. *Avlämnande av ångfinka.*

§ 17.

Slaggnings.

1. Vid slaggnings skall tillses, att dylik ej utföres å plats, där obehag och skada därav kunna åstadkommas, såsom t. ex. i växlar, korsningar, å viadukter, i banhallar eller å platser, som måste passeras av trafikanter. Då det är möjligt, och särskilt vid stark blåst, skall slagghög utrakas och omsorgsfullt släckas, så att ej gnistor därifrån kunna förorsaka tändning. Vid slaggnings får ej från fyren utrakad slaggbredas å golvet i pannrummet utan skall läggas i lämplig behållare.

2. Det är förbjudet att under tågets gång genom fönster eller dörr utkasta aska, slaggb eller stybb. Detta bör ske, då tåg står stilla, å lämplig plats med iakttagande av nödig försiktighet mot eldfara och förorening.

§ 18.

Avställande av ångfinka.

1. Skall ångfinkeldare efter slutad tjänstgöring avställa finka, utan att fyren skall helt släckas, skall han intaga fullt vatten i pannan, nedbringa trycket i densamma till minst 3 kg. under högsta tillåtna, avstänga alla ångventiler samt tillse, att dessa verkligen hålla tätt, sammanföra fyren till reservfyr, så att en del av rostyten är fri, stänga spjäll och eldstadslucka. Han skall därefter urtappa vatten ur alla ledningar, som under avställandet kunna vara utsatta för frysnings.

2. Har felaktighet å ångfinka förmärkts, skall ångfinkeldare, om han ej själv kan avhjälpa felet, omedelbart göra anmälan. Ångfinkeldare, som vid slutad tjänstgöring ej anmält någon felaktighet å av honom skött ångfinka, är ansvarig för att densamma av honom avställt i fullt tjänstedugligt skick och i överensstämmelse med givna föreskrifter.

3. Ovanstående gäller jämväl i tillämpliga delar, om ångfinka avställes, och fyren helt släckes.

B. Värmeledningens skötsel.

§ 19.

Ångfinkeldare skall, innan ånga pådrages, själv övertyga sig om, att alla värmelednings-slangar äro behörigen kopplade samt slutkran påsatt, och om detta ej är fallet, vid behov själv verkställa eller vara behjälplig med koppling.

Tillsyn av ledningar i tågsätt.

§ 20.

1. Ångfinkeldare skall, sedan ånga pådragits, ånyo inspektera ledningen samt tillse, att samtliga förskruvningar och avtappningsventiler äro täta, att slutkran och pysrör till värmelementen äro öppna, eller, vid andra uppvärmningssystem, att dessa i vederbörlig ordning funktionera.

Pådragning av ånga.

2. Då avtappningsventiler utsläppa ånga, skall han söka uppnå tätning:

genom knackning å ventilhuset, om ventilen hängt upp sig,

genom upplyftande av ventilen, om någon förorening lagt sig på ventilsätet.

3. Ångtryck i ledning till tågsätt får aldrig vara över 3 kg., och skall pådragning ske med försiktighet för att undvika slangbrott.

§ 21.

Användes ångfinka till förvärmning av stillastående tågsätt, skall ångfinkeldare under värmingen jämväl inspektera tågsättet invändigt samt så reglera värmespjäll och regleringshandtag, att samtliga vagnar bliva uppvärmda till c:a 15 å 18 grader, innan de skola tagas i bruk. Märker ångfinkeldare därunder, att i viss vagn

Förvärmning av tågsätt.

värmeledningen ej funktionerar på vederbörligt sätt, och kan han ej själv avhjälpa felet, skall han omedelbart göra anmälan till vederbörande stationsbefäl.

§ 22.

*Uppvärmning
i tåg.*

1. Under tågs gång reglerar konduktör temperaturen i vagnarna, och skall ångfinkeldare ställa sig till efterrättelse de framställningar, som i avseende å regleringen göras.

2. Vid längre uppehåll å en station, och om i övrigt tillfälle därtill gives, skall ångfinkeldare inspektera slangkopplingarna mellan vagnarna för att tillse, att dessa äro täta.

3. Inträffar fel å värmeledning i vagn, skall ångfinkeldare med honom till buds stående medel söka avhjälpa felet.

§ 23.

*Inställning av
slutkran.*

Vid pådragning av ånga till rörledningen skall slutkranen vara fullt öppen. Har ångan nått slutkranen samt utdrivit det vatten, som samlat sig i rörledningen, åtstrypes slutkranen, så att blott en smal ångstråle framkommer genom densamma. Är denna ångstråle för stor, sjunker trycket i de sista vagnarna, så att värmeledningen ej funktionerar. Stänges slutkranen helt, finnes intet utlopp för kondensationsvatten, varigenom likaledes värmeledningen upphör att fungera.

§ 24.

*Avtappning
av vatten ur
rörledning.*

Skall uppvärmning av tågsätt upphöra, skall ångfinkeldare, sedan ångpådraget stängts, och trycket i ledningen nedgått, helt öppna slutkranen, därefter, genom att lyfta upp ventilerna, avtappa allt det vatten, som samlat sig i rörledningen samt tillse, att fjädern i ventilhuset håller ventilen öppen. Släppes ventilen, innan allt

vattnet utrunnit, håller det kvarvarande vattnet ventilen stängd, och fara för frysning uppstår.

§ 25.

1. Märker ångfinkeldare, att under tågets gång värmelednings slang sprungit sönder, skall han genast avstänga ångan samt sedan endast påsläppa så mycket, att frysning om möjligt förhindras. Vid första uppehåll tåget gör, skall den söndriga slangen utbytas mot ny.

Åtgärder vid slangbrott.

2. Reservslang, som sålunda tagits i anspråk, skall fortast möjligt ersättas, så att alltid finnes till hands i fullt brukbart skick det antal reservslangar, som i ångfinkans inventarieförteckning finnes upptaget.

§ 26.

Då tåg närmar sig station, där frånkoppling av ångfinka eller till ångfinkas värmeledning kopplade vagnar skall äga rum, får ångfinkeldare särskilt vid stark kyla icke avstänga ångan, förrän tåget inkommit å stationen. Företages icke omedelbart isärkoppling av värmeledningen, skall ångfinkeldare hos konduktör eller stationsbefäl under framhållande av risken av, att värmeledningen står utan ånga, begära förhållningsorder, huruvida ånga skall ånyo påsläppas för att hindra frysning i värmeledningen.

Frånkoppling av vagnar.

III. Övriga åligganden.

§ 27.

Är ångfinka ej bromsad med genomgående broms, skall ångfinkeldare jämte övriga göromål å sin finka utföra en bromsares åligganden.

Tjänst som bromsare.

§ 28.

Om så anbefalles, skall ångfinkeldare vid tillkoppling på mellanstation av godsvagn i tåget

Tjänst som vagnsmörjare.

tillse, att densamma vid inkopplingen är vederbörligen smord. I dylikt fall skall sådan ångfinkeldare vara utrustad med smörjkanna och hjulhammare.

§ 29.

*Tjänstgöring
i ångfinkas
godsrum.*

Å tåg, där gods medföres i ångfinkas godsrum, skall ångfinkeldare, därest han ej är upptagen med värmeledningens skötsel, vara behjälplig med ur- och inlastning av detta gods. Ångfinkas skötsel skall lämpas så, att hinder ej uppstår för deltagande i detta arbete.

§ 30.

*Tågsätts
putsning.*

Vid förvärmning av tågsätt å station skall ångfinkeldare vara behjälplig med de putsnings- och rengöringsarbeten i tågsättet, som skola utföras, innan detsamma tages i bruk.

Bilaga I.

Förteckning över de i § 3 åsyftade reglementen m. m.

- a) tjänstgöringsreglemente, Förklaringar, §§ 1—28, 49, 54, 80—82, 84—85.
- b) allmän tjänsteordning,
- c) instruktion för ångfinkeldare,
- d) „ „ bromsare,
- e) „ „ vagnsmörjare.